

Sčítání labutě velké (*Cygnus olor*) na území hl. m. Prahy 2021

Sčítání si klade za cíl získat ucelenou představu o hnízdicí populaci labutí v Praze a též o změnách početnosti v průběhu celého roku. Metodika a organizace tohoto sčítání je koncipována se snahou o maximální kompatibilitu s předchozími sčítáními labutí v jiných krajích, které proběhly v několika posledních letech z popudu RNDr. Jana Hory.

Organizace sčítání

Sčítání probíhá na území tzv. Velké Prahy. Pro potřeby sčítání je území rozděleno dle správních obvodů Praha 1 – Praha 22, s ohledem na minimum vhodných vodních ploch a jejich rozlohu jsou však sloučeny obvody Praha 1, 2 a 3 do jednoho. Protože Vltava tvoří ve většině své délky hranici mezi obvody, je sčítána samostatně, členění toku odpovídá úsekům dlouhodobě používaným při sčítání vodních ptáků. Pražský úsek Berounky je brán jako součást Prahy 16.

Geografická mapa Hlavního města Prahy
Geographical map of the Capital city of Prague

Obr. 1: Rozdělení na správní obvody

Každá část má hlavního sčítatele, který v daném území provede dohledání a pravidelný monitoring hnízdních lokalit a zajistí též sečtení labutí ve dvou určených termínech:

První termín: středa až neděle 9. – 13. června 2021

Druhý termín: středa až neděle 11. – 15. srpna 2021

Tyto termíny slouží především k zjištění početnosti nehnízdících labutí, ve stejný čas by však měly být navštíveny i hnízdní lokality. V červnu i srpnu se již rodinky mohou pohybovat mezi lokalitami a je třeba maximálně omezit možné duplicity. Pro zjištění změn početnosti v průběhu celého roku budou

výsledky těchto termínů doplněny o údaje ze Zimního sčítání ve středních Čechách, které probíhá vždy od října do dubna.

Přehled volných obvodů a říčních úseků včetně možnosti přihlášení je dostupný zde:

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1-MkhOvNj_5XXiYFDIjx8VSo55CtinYvp95M_cnss6Mk/edit?usp=sharing

O výběru úseku prosíme kontaktovat mailem koordinátory (mailová adresa scitani.stc@email.cz).

Shromažďované údaje

Předmětem sčítání jsou všichni jedinci labutě velké, a to jak hnízdící, tak nehnízdící.

U nehnízdících ptáků zjišťujeme především věkovou strukturu (mladí ptáci ve 2. roce, dospělí), volitelně lze zjišťovat i podíl mutace immutabilis (vizte Metodické poznámky níže).

V případě hnízdících ptáků by se měl pomocí opakovaných kontrol podchytit kompletní průběh hnízdění, a to od obsazování hnízdí lokality, počátek inkubace, líhnutí mláďat, počet mláďat a ztráty až do opuštění hnízdíště. U mláďat vždy evidujeme zastoupení mutace immutabilis. Pro každé hnízdo se zaznamenává umístění (na hladině či na zemi). Pokud to okolnosti dovolí, zjišťujeme i velikost snůšky.

Oceníme též jakékoliv poznámky k chování (např. teritoriální chování nehnízdících jedinců), možnému ohrožení apod.

Metodické poznámky

Sčítání se provádí vizuálním sledováním ze břehu při návštěvě každé jednotlivé lokality či úseku řeky. Délku pobytu a trasu pochůzky volte vždy individuálně podle velikosti a přehlednosti lokality.

Potenciální hnízdí lokality by měly být navštěvovány opakovaně již od března. Labutě začínají obsazovat hnízdíště v zimních měsících a v březnu již mohou začít s hnízděním. Naopak začátek opožděných či náhradních hnízdění lze ale zaznamenat ještě v květnu.

Mějte na paměti možnost odlišného chování ptáků hnízdících v extravilánu obce (hnízda skrytá mimo dohled).

Je třeba věnovat pozornost i potravně nevhodným lokalitám (možný výskyt či hnízdění „labutí na pečivu“).

Labutě v Praze běžně hnízdí na klidných říčních úsecích Vltavy či Berounky, někde i uvnitř zastavěného území.

Rodiny se mohou pást mimo dohled hnízda na louce na břehu rybníka za stěnou rákosí nebo vrb. Nehnízdící ptáci se mnohdy mohou pást velmi daleko od vodních ploch a toků.

Mutace immutabilis je nejnadhěji zjistitelná u mláďat, která mají na rozdíl od většinové populace bílé zbarvení. U starých ptáků lze tuto mutaci rozpoznat dle masově zbarvených nohou. Detailní popis mutace a problémy spojené s identifikací při sčítání lze nalézt zde:

http://www.waterbirdmonitoring.cz/media/Aythya-2/6_Dolata&Mourkova_labute_kor04_JF_OPR.pdf.

Obr.2: smíšená rodinka labutí s dvěma mláděty mutace immutabilis (foto T. Diviš)

Předávání výsledků

Všechny údaje prosíme zadávat v neutajené formě do databáze Avif České společnosti ornitologické (https://birds.cz/avif/obs_new.php).

V názvu lokality uveďte zkratku LAB21, která slouží pro snadné filtrování všech záznamů vztahujících se ke sčítání. Název lokality tak může být např. „v.n. Hostivař (LAB21)“ nebo „LAB21 Hamerský r.“. Tato zkratka je nezbytná pro snadné filtrování výsledků sčítání, obzvláště negativní kontroly by jinak nebylo možné dohledat.

Pro jasnou identifikaci vodní plochy používejte názvosloví uvedené na webu mapy.cz, při vkládání do birds.cz nezapomeňte na zadání bodu do mapy. V případě existence hnízda na lokalitě by měl bod odpovídat poloze hnízda.

V případě, že na lokalitě bude více hnízd či hnízdních párů, každý pár запиšte samostatně a stejně tak jeho mláďata.

Také u nehnízdících párů zapisujte samostatně dospělé ptáky a mláďata.

Pokud zapisujete březnovou nebo dubnovou návštěvu, která je zároveň pravidelnou kontrolou v rámci Zimního sčítání vodních ptáků ve středních Čechách, stačí název lokality uvést pouze s IWC kódem. Všechny pražské kontroly ze Zimního sčítání budou automaticky zahrnuty též do sčítání labutí (ať již jako pozitivní nebo negativní kontrola).

Veškeré doplňující informace (podíl ptáků immutabilis, umístění hnízda, poznámky k chování apod.) zadávejte jako poznámky k pozorování. V případě více hnízd na lokalitě (pravděpodobně pouze na říčních úsecích) uveďte souřadnice hnízda vždy v poznámce u záznamu konkrétního páru.

Především u hnízdících a teritoriálně se chovajících labutí budeme vděční i za fotodokumentaci (rodinky, umístění hnízda apod.), stejně tak v případě výskytu mutace immutabilis.

Zadávejte též kontroly všech vodních ploch, kde labutě zjištěny nebyly. V takovém případě zadejte alespoň jeden jiný ptačí druh zastižený na lokalitě nebo záznam „neurčen“ s poznámkou o nulové kontrole. Tyto záznamy jsou důležité jednak pro stanovení celkového terénního úsilí, jednak jsou jednoznačnou kontrolou, že lokalita již byla navštívena.

Kontakty

Pro mailovou komunikaci prosím používejte mail Zimního sčítání ve středních Čechách:

scitani.stc@email.cz

Kontakt ve věcech organizačních: **Martin Fejfar (723 911 005).**

Kontakt ve věcech technického zadávání dat: **Jan Krejčík (775 118 682).**